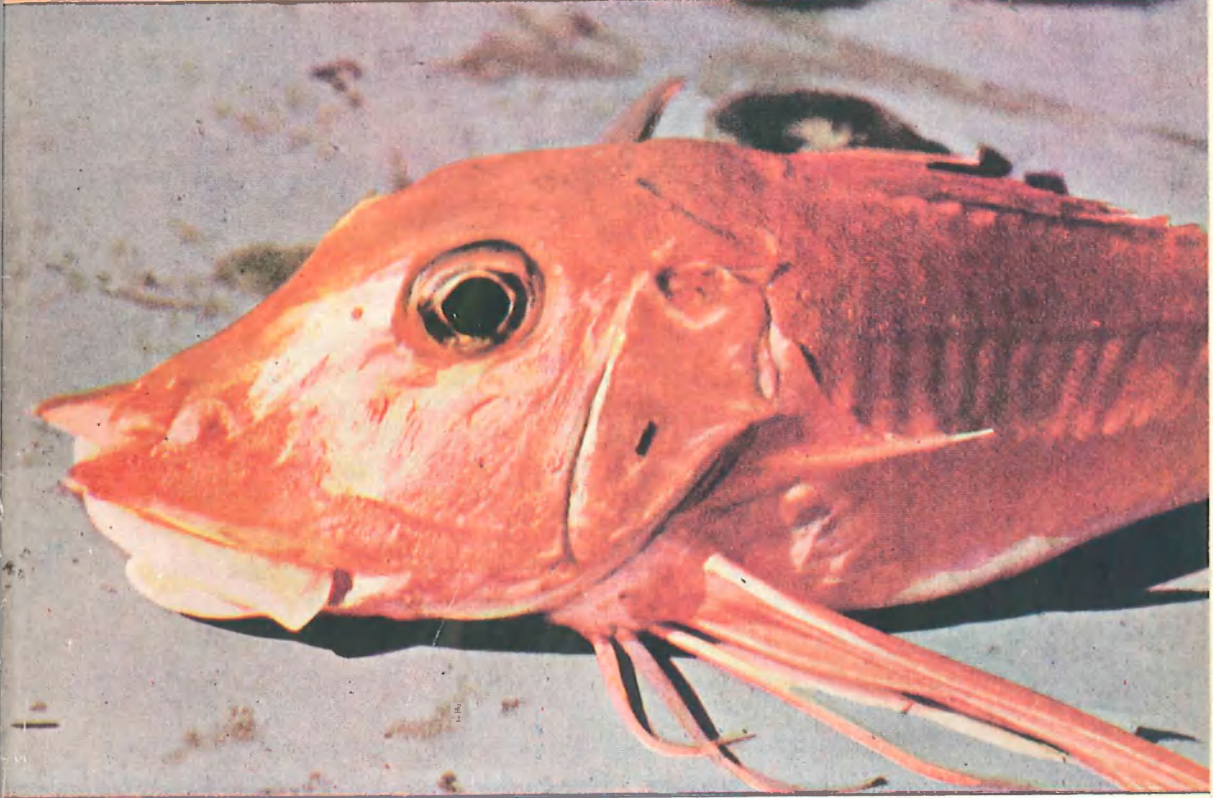

BALIK ve BALIKÇILIK

İÇİNDEKİLER:

Kaledeiskop	2	Eski Balıkçılık Âleminde Portreler	15
Dünya Balıkçılık Âlemi	7	Denizlerde Balık Çiftlikleri	21
Beşiktaş Soğuk Deposu Törenle Açıldı	9	İstanbul Balıkhanesinde Satılan Balık Fıatları	25
Profesyonel ve Amatör Balıkçılar Arasında	12	İngilizce Balık ve Balıkçılık	30

OCAK 1955

ET ve BALIK KURUMU UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

TARAFINDAN NESREDİLİR.

ET ve BALIK KURUMU

Ekrem C. Barlas

Umum Müdür

Bu sayıdaki yazı işlerini fiilen idare eden : *Zeyat Krom*

Kapak resmimiz, Yalova açıklarında Arar araştırma gemisinden atılmış olan trawl ağıyla avlanmış bir kırlangıç balığını göstermektedir.

(Anseo Color : RIDVAN TEZEL)

(Foto: Rıdvan Tezel)

BALIK ve BALIKÇILIK: Yeni Valde Han, Kat 5, Yeni Postane karşısı,
İstanbul. Tel. 24236.

BALIK ve BALIKÇILIK

ET ve BALIK KURUMU TARAFINDAN HER AY NEŞREDİLİR

CİLT: III SAYI: 1

OCAK 1955

1955'e Girerken

Mecmuamız ikinci yaşına basmış ve yeni şekliyle birinci senesini bitirmiş bulunuyor. Neşriyatımızın her nüshasında, profesyonel ve amatör balıkçıya hitabederek, onların öz malı olmasını sağlamak, yegâne emelimizi teşkil etmiştir.

Her ne kadar, geçen seneki sayılarımız tetkik edildiği zaman, buradaki yazı ve imza sahiplerinin Kurum mensupları, Hidrobioloji Araştırma Enstitüsü elemanlarının teşkil ettiği, Et ve Balık Kurumunun balıkçılık sahasında yapmış olduğu işlere büyük bir yer verilmiş olduğu görülürse de, bunun sebebi, geçen sene zarfında bu işlere en çok zihin yormuş, yeni yollar aramış olan Kurum elemanları olmasına hamletmek daha doğru olur.

Halbuki biz dergimizi, balıkçılığın bütün safhalarıyla uğraşanların fikirlerini umumî efkâra arz ve neşredebilecekleri bir forum olarak kabul etmiş olduğumuzdan, okuyucularımızın yardımlarını esirgemeyeceklerini umuyoruz. Sahifelerimizi, kabil olabildiği kadar, balık ve denize karşı alâka ve merakları olanların dikkatini çekecek münderecatla döşemek istiyoruz.

1955'in hepimize iyi avlar, saadet ve başarı getirmesini dileriz.

BALIK ve BALIKÇILIK

1956 SA 122

Kaledeiskop

E.B.K.'nın Bir Senelik Balıkçılık Faaliyetinde Dönüm Noktaları

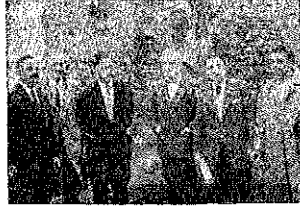
ZEYAT KROM

★ Hidrobioloji Enstitüsü tarafından neşrolunmakta olan «BALIK ve BALIKÇILIK» Kurumun Balıkçılık Müdürlüğü tarafından neşrolunmak üzere Kuruma devrolunuyor. Enstitü HİDROBİOLOJİ dergisine neşre devam edecektir.

★ Et ve Balık Kurumu balıkçılıkta tatbikî ve akademik araştırma sahalarını ayırmağa karar veriyor. Denizlerce yapılacak akademik mahiyetteki oseanografik ve hidrolojik araştırmalar Üniversitenin Hidrobioloji Enstitüsüne devre, pratik mahiyetteki balık hicretleri üzerinde oseanografik araştırmalar Kurumca kurulacak Araştırma Merkezi tarafından yapılmasına karar veriliyor. Yeni Araştırma Merkezine Almanyadan yeni gelmiş bulunan 175 tonluk Arar araştırma gemisi tahsis ediliyor. Bu hususların tefriki için kıstasları hazırlanmış olan F.A.O. uzmanı Amerikalı Dr. ROUNSEFELL memleketindeki Balıkçılık Müdürlüğündeki vazifesine dönüyor.

★ Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı (F.A.O.) nun Balıkçılık Dairesi Umum Müdürü Dr. FİNN, F.A.O. Yakın Şark ve Akdeniz Bölgesi İşleri Müdürü M. S. GİRARD'la birlikte Ankarayı ziyaret ederek Et ve Balık Kurumu Umum Müdürü B. EKREM BARLAS'la geçmişte Türkiye'ye yapılmış olan teknik yardımı gözden geçirip, bunun tecrübesi ışığında ilerdeki senelerde F.A.O. teknik yardımının alacağı şekli hakkında fikir teatisinde bulunuyor.

★ F.A.O. Balıkçılık Aletleri Teknolojisi Kısımının mütehassıslarından

İslânda'lı H. KRİSTJONSSON beraberinde Balıkçılık İşleri Müdürü ZEYAT KROM, balıkçılık mütehassısı NAPIER ve yüksek Müh. NAFİZ TOZAN olduğu halde Arar'la Karadeniz'de Hopa'ya kadar 20 günlük bir seyahat yapmıştır. Bu seyahatta ilk defa Karadeniz'de Bendix, aksiseda iskandil aleti ile balık sürüsü aranmış ve muhtelif yerlerde gırgırcılara

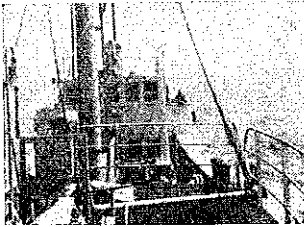
balık bulmakta yardım edilmiştir. «Bendix» aletin şeritleri üzerinde yazılı balık sürülerinin kesafeti sonradan gösterildikleri Monaco Beynelmilel Balıkçılık konferansında zenginlikleri ile hayret ve alâka uyandırmışlardır.

★ Yugoslâvyâ'nın balıkçılık araştırma merkezi Split Oseanografi ve Balıkçılık Enstitüsü Müdürü Dr. T. SOLJAN, Kurumun davetlisi olarak bir hafta müddetle memleketimize gelmiş, Balıkçılık şubesi ile istişarelerde bulunmuş, konferanslar vermiş ve Kurumun balıkçı teknelerini gezerek bazı mütalâalarda bulunmuşlardır.

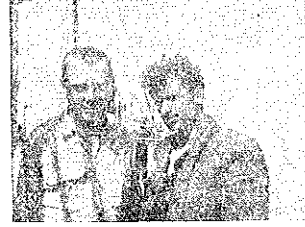
★ «Sazan» balıkçılık gemisi F.A.O. dan gönderilmiş bulunan yeni Japon çaparı ve paragat takımlarını tecrübe etmek üzere Marmara'ya uzman NAPIER ve Balıkçılık Müdürü ZEYAT KROM'la açılmış orkinos bakımından dikkate değer neticeler elde edilmiştir.

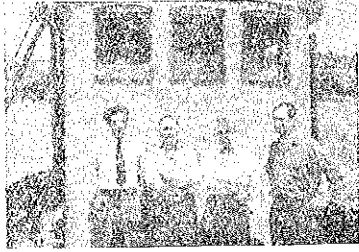
★ Et ve Balık Kurumu, balık nakliye gemileri yurt dışına devamlı seferlere başlıyorlar. «Engin» ve «Cihan» Köstenceye donmuş sazan ve turna götürüyorlar. 31.1.1954'e kadar E.B.K. nakliye motörleri müstahsilin 1.400.000 kilo tutarında balığını Romanya ve İtalya'ya taşıyacaklardır.

★ Bir sene müddetle memleketimizde hizmet görmüş olan F. A. O.

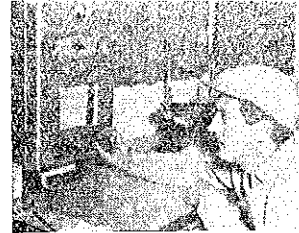
balıkçılık mütehassısı Amerikalı GEORGE S. NAPIER kontratı hitam bulduğundan Türkiye'den ayrılıyor. Mr. NAPIER'in adresi: 1528, Pensacola Street (Apt. 4) Honolulu, Hawaii'dir.

★ Norveç Hükûmetinin Bergen Balıkçılık Lâboratuvarlarından mütehassıs biolog OLAV AASEN bir sene müddetle vazife görmek üzere memleketimize geliyor (Balık ve Balıkçılık Ağustos sayısı).

★ Arar araştırma gemisinin Karadeniz'de muntazam oseanografik tecrübeler yapmasını temin edecek ilâve teçhizatla donatımına başlanıyor. Bu meyanda dış piyasaya daha çıkmamış yeni bir iskandil aleti «Asdiclot» Oslo'da Simonsen firmasına sipariş ediliyor.

★ «Sazan» içinde Balıkçılık İşleri Müdürü olduğu halde tekrar Marmara'ya açılıyor ve Çanakkale Boğazını geçerek Bozcaada'nın güneyine kadar uzanıyor. Mütamadı çaparı ve 6 yerde paragat tecrübeleri yapılıyor. Sazan'ın yeni teçhizatı gittiği yerlerde büyük alâka uyandırıyor.

- ★ «Arar» Marmara'ya çıkıyor. Biolog ARTÜZ'ün idare ettiği bu sefer, de geminin yeni trawl ağları tecrübe ediliyor. Bu çalışmada Umum Müdür EKREM BARLAS da bulunuyor.

★ Yeni Türk-Alman ticaret muahedesi'nin sağladığı imkânlardan faydalanarak balıkçılık ve soğuk depo malzemesi satın almak üzere Umum Müdür EKREM BARLAS'ın başkanlığında bir hey'et Almanya'ya hareket ediyor. Hey'ete Umum Müdür muavini İSLÂM REFİOĞLU ve İstanbul Bürosu Müdürü FAİZ POROY, Makine ve Tesisat Müdürü YAVUZ ÜSTÜN, malzeme Müdürü ERTUĞRUL UZEL ve Kurum mütehassıslarından maada Balıkçılık Cemiyetini temsilen Yük. Mühendis KEMAL YARAR dahil bulunuyordu.

★ Split Balıkçılık Enstitüsü Müdürü Dr. SOLJAN'ın riyasetinde Hırvatistan'dan Balıkçılık Müdürü GRUBELİÇ ve Balık Ticarî Sendikaları Umumî kâtibi NOVAK'ın iştirak ettiği 20 kişilik bir Yugoslâv balıkçılık hey'eti, BİOS Yugoslâv araştırma gemisi ile memleketimize gelmiştir. Çanakkale'de Sazan gemisinde bulunan Balıkçılık Müdürü tarafından karşılanan hey'et, Gelibolu'daki balık balık konserve tesislerini gezmiş ve İstanbul'a gelerek tüccar ve balıkçılarla temas etmiştir. On gün süren bu ziyaret esnasında Türkiye ve Yugoslâvya arasında balık ticareti ve tatbikî yardımlaşma mevzuunda anlaşmalara varılmıştır.

- ★ Yugoslâv hey'etinden Kurum davetlisi olarak memleketimizde bir

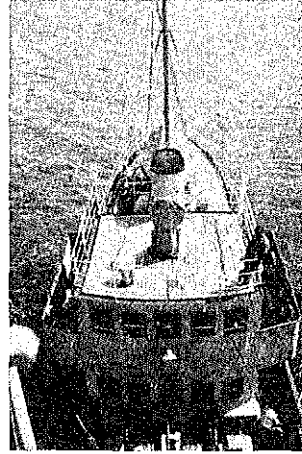

hafta alıkonan balıkçılık uzmanı GRUBİSİÇ muhtelif tetkikler yapmış ve Kuruma mevcut teçhizatın kullanılışı ve yapılabilecek değişiklikler hakkında bir rapor vermiştir.

★ Monte-Carlo'da aktedilecek Akdeniz Balıkçılık Konseyinin 3. üncü toplantısında memleketimizi temsil etmek üzere Umum Müdür EKREM BARLAS'ın riyasetinde İktisat Vekâleti, Su Ürünleri Müdürü KEMAL SAYGUN, E.B.K. Balıkçılık İşleri Müdürü ZEYAT KROM ve İstanbul Hidrobioloji Enstitüsü Müdürü Prof. KOSEWIC'ten müteşekkil hey'et Monaco'ya hareket etmiştir. Konferans neticesinde 4. üncü toplantının İstanbul'da aktine karar verilmiştir.

♣

★ Arar ilk defa muntazam istasyonlar yapmak üzere bütün fennî teçhizatı ile donatılmış olarak Karadeniz'e çıkıyor. Uzman AASEN ve Kurum biyologlarından İLHAM ARTÜZ ve ERDOĞAN AKYÜZ'ün iştirak ettikleri bu sefer neticesinde Karadenizde su hayatı hakkında çok önemli nazariyelere yol açacak müşahedeler yapılıyor.

★ Beşiktaş Soğuk Deposu Başbakan ADNAN MENDERES tarafından Ticaret ve Millî Ekonomi Bakanı SITKI YIRCALI'nın iştiraki ile açılıyor. Açıldığı gün İstanbul Balıkçılık Cemiyetinin 49883 çift palamutu dondurulmak üzere alınıyor.

★ Depo üzerinde müstakbel Araştırma Merkezinin inşaatına başlanıyor.

Dünya Balıkçılık Âlemi

Memlekette

★ Beşiktaş Soğuk Deposu, ikmal edilerek, 27 Aralık 1954 Pazartesi günü, saat 11 de törenle açılmıştır. Bu törene ait teferruat ve resimler ilerdeki sahifelerdedir (*).

★ Hidrobioloji Araştırma Enstitüsü direktörü Ord. Prof. Dr. C. KOSS. WIG, 8.1.1955 Cumartesi günü Hamburg Üniversitesi Zooloji Enstitüsü direktörlüğünü deruhte etmek üzere, memleketimizden ayrılmıştır. Kendisine şimdilik Prof. Dr. FAZILA ŞEVKET GİZ vekâlet etmektedir.

★ Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teskilâtı tarafından Et ve Balık Kurumunda tecrübi balıkçı olarak çalışmak üzere gönderilmiş bulunan İzlanda uzman J. B. EİNARSSON, memleketimize gelmiştir. Uzun seneler memleketinde balıkçı gemisi kaptanlığı ve İzlanda araştırma gemilerinde müte-hassıs balıkçı vazifesini görmüş bulunan mumaileyhe yardımcı olarak DOĞAN İYİĞÜNGÖR tâyin edilmiştir. Uzmanın emrine, Kurumun, Amerika-dan yeni gelmiş ağlarla teçhiz edilmiş bulunan 45 tonluk Yunus balıkçı gemisi verilmiştir. EİNARSSON mezkûr gemi ile bilhassa Karadenizde tecrübi balıkçılık yapacaktır. Bu yeni metotların tecrübesi neticesinde elde edi-

lecek malûmat, Karadenizdeki balıkçılara bildirilecek ve bu muntakada daha verimli bir avcılık sağlanmış olacaktır. Arar araştırma gemisinin faaliyetini kendi gemisi ile takibedeceği cihetle, uzman, Arar'ın bulduğu balıkları avlama hususunda en müsait usullerini araştıracaktır.

★ Arar araştırma gemisi 22-1-1955 tarihinde ikinci Karadeniz seyyahatine çıkacaktır. Bu sefer bir ay kadar sürecek ve Arar Karadeniz sahillerinde ve açıklarında muhtelif istasyonlar yapıp, hidrografik ve oseanigrafik malûmat toplayacaktır. Bu seyyahatte 150 yi müteceviz istasyon yapılacaktır. Bu tetkik seyyahatinde geçmişteki seyyahatlerde elde edilmiş neticeler üzerine kurulan bazı nazariyeler denenecek, umumiyetle balık sürülerinin yolları, derinlikleri ve Karadeniz akıntılarının istikametleri tekrar kontrol edilecektir.

Haricte

★ Daha henüz ticarî sahaya intikal etmemekle beraber, son zamanlarda, balıkların filetolarını çıkaran yarı otomatik bir makine üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Gelen haberlere nazaran, mezkûr makine, dakikada, 100 balığın filtosunu çıkarabilmektedir. Halbuki el ile aynı ameliye yapıldığı takdirde, 4-7 balığın işlendiği de malûmdur. Yapılan tecrübeler çok müsait neticeler verdiği cihetle, daha şimdiden bazı firmalar sipariş vereceklerini bildirmişlerdir.

Makinenin yassı balıklar takdirinde daha elverişli olduğu da anlaşılmış bulunuyor. Balıklar makineye teker teker olmak şartıyla, kuyruk tarafından sevkedilmektedir. Verilen bu rakkam, daha ufak balıkların işlenmesi halinde 45 e kadar düşmektedir.

Fileto makinesinin bir hususiyeti de, çok ekonomik bir şekilde çalışması el ile çalışıldığı zamana nazaran daha az et sarfiyatını mucib olmasıdır.

NOT: Beşiktaş Soğuk Deposuna ait teknik bilgi:

İnşaat Montaj Müddeti	: Bir buçuk sene
Deponun maliyeti	: 5.000.000 Türk Lirası
Günde imâl edeceği buz	: 100.000 Kilo
Muhafaza edebileceği buz	: 300.000 »
Taze ve donmuş olarak balık muhafazası	: 2.000.000 »
Muhafaza edebileceği et	: 20.000 gövde koyun
Çalıştıracağı personel	: 50 kişi
(İşçi, teknisiyen, memur)	

İstanbul ve piyasaya, durumuna göre büyük miktarda diğer gıda maddeleri de bu depoda muhafaza edilebilecektir. Fakat balık ve et daima birinci derecede tercih edilecek gıda maddeleri olacaktır.

Beşiktaş Soğuk Deposu Törenle Açıldı

Et ve Balık Kurumu Umum Müdürlüğü tarafından Beşiktaşda inşa ettirilmekte olan soğuk depo, 27 Aralık 1954 Pazartesi günü saat 11 de törenle işletmeye açılmıştır.

Törende Başvekil ADNAN MENDERES, Devlet Vekili Dr. MÜKERREM SAROL, Adliye Vekili OSMAN ŞEVKİ ÇİÇEKDAĞ, Nafia Vekili KEMAL ZEYTİNOĞLU, İktisat ve Ticaret Vekili SITKI YIRCALI, mebuslar, Vali ve basın mensupları bulunmuştur.

Saat 11 de, Umum Müdürümüz EKREM C. BARLAS, kürsüye gelerek ezcümle şöyle demiştir:

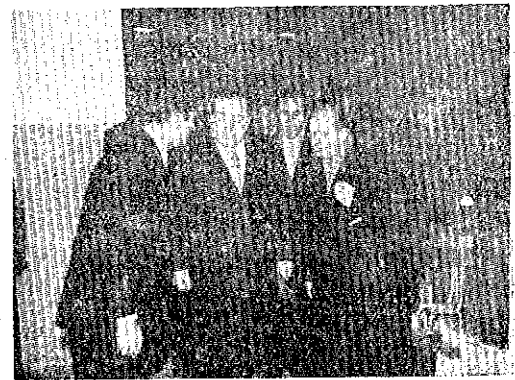
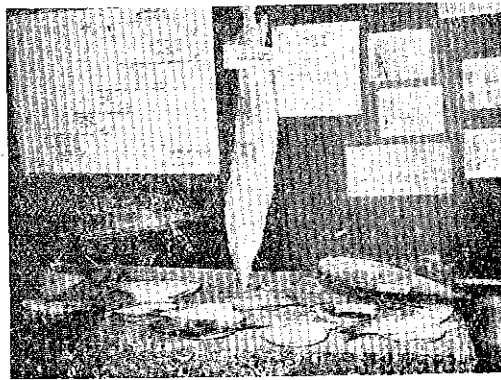
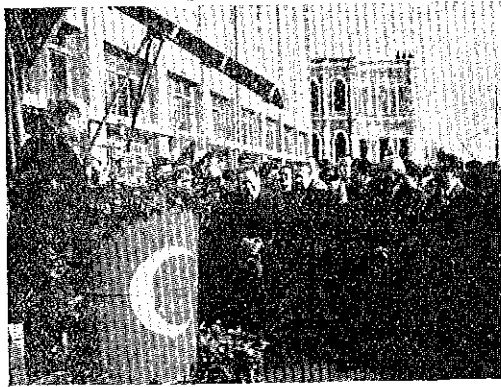
“— Bir buçuk senede ikmal edilip, beş milyon liraya malolan bu tesislerde, günde 100 ton buz imal edilip, 2000 ton balık, 20,000 gövde koyun ve 300 ton buz muhafaza edilebilecektir.” Bundan sonra Umum Müdür, Kurumun halen 10 tesisi bulunduğunu, bu miktarın 955 senesi sonunda 20 e yükseleceğini, bütün bu tesislerde 4.5 bin vatandaşın çalışabileceğini, sözlerine ilâve ederek şöyle devam etmiştir:

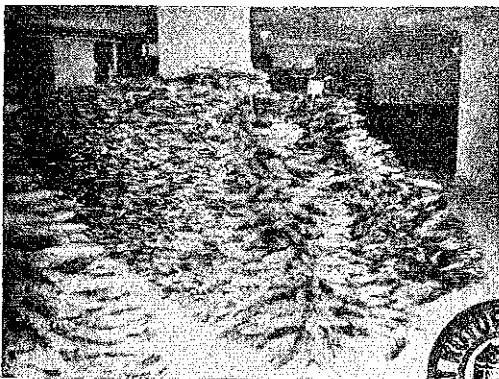
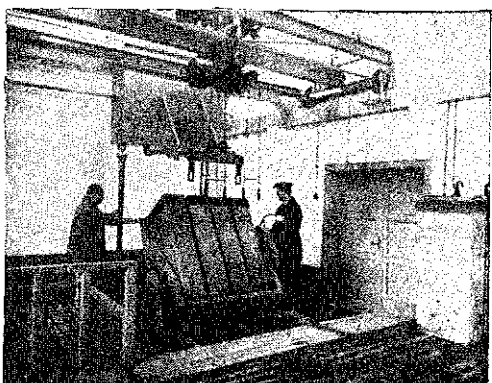
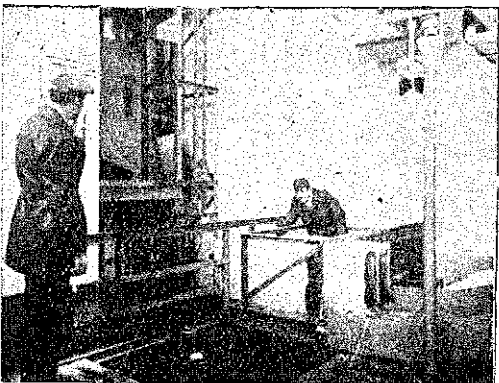
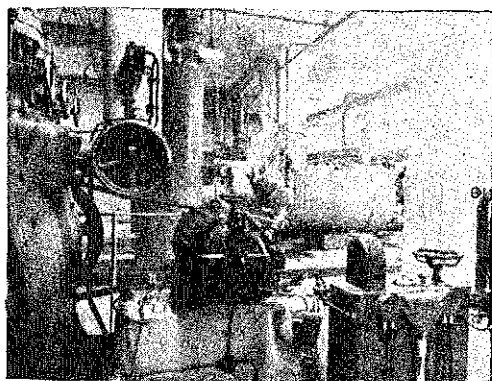
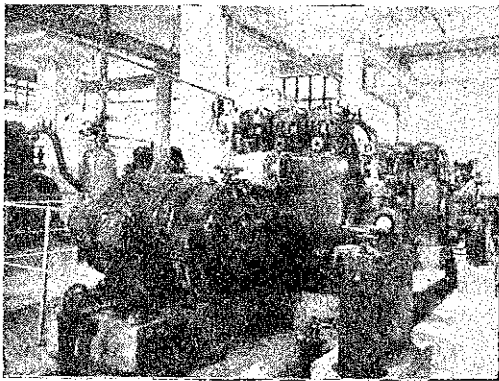
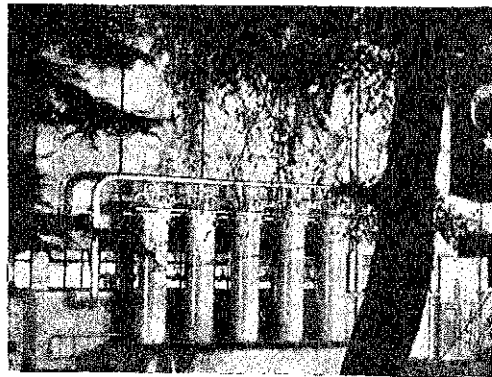
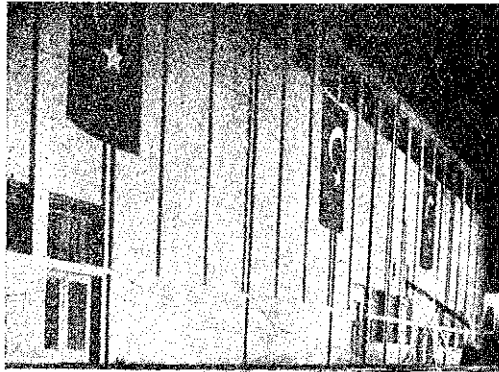
“— Almanyadan balıkçılara kredi ile tevzi edilmek üzere, 235 adet deniz motörü, 100,000 kilo ağ ipliği mübayaası hükûmetimizce temin ve mukavelesi imza edilmiştir. Mallar gelir gelmez, tevzii için her türlü tedbirler alınmıştır. Bütün sahillerimizdeki balıkçıların çalışmalarını teşvik maksadiyle ve 5 senelik kredi esasına göre Almanyadan 14 soğuk depo ve buz tesisi de sipariş edilmiştir.”

Umum Müdür bundan sonra, et kombinalarına da temas etmiş, kürsüyü, İktisat ve Ticaret Vekili SITKI YIRCALI'ya terketmiştir. Kürsüye gelen Vekil, bir konuşma yaparak, Hükûmetin, vatandaşın alın teriyle emeğini kıymetlendirmeye çalıştığını ve bu maksatla yepyeni eserler yaratıldığını söylemiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir:

“— Balıkçılığımız için şimdiye kadar herhangi bir kredi meselesi mevzu bahis değil iken, Hükûmetimiz, Ziraat Vekâleti ve Ziraat Bankasıyla umumî olarak bu meseleyi ele almış ve yeni bir kanunla, balıkçılığımızın gelişmesini, olgunlaşabilmesini ve Türkiyenin bütün bir sene içinde balık ihracatçısı, balık yiyicisi bir memleket haline gelebilmesini temin etmenin imkânlarını hazırlamış bulunmaktadır.”

Bundan sonra, Başvekilimiz, «Uğurlu olsun», temennisiyle tesisleri açmıştır. Müteakip sahifelerde, açılış törenine ait intibalar, Beşiktaş Soğuk Deposunun tesisatına ait resimler, dondurulmuş balık istifleri görülmektedir.

Balıkçı EMİN REİS'i Beykozda Ziyaret

"Taş yerinde ağırdır", derler, ben de balıkçı EMİN Reisi, doğup büyüdüğü yerde, Beykozda aradım. Her ne kadar kendisi Et ve Balık Kurumunda balıkçı reisi olarak vazife görmekte ise de, her nedense, mülâkat için Beyko-

Balıkçı EMİN REİS

za gitmek icabetti. Dumanlı bir kahvenin bir köşesinde, karşılıklı oturuyoruz. EMİN Reis'in yüzünde de hatlar, senelerin yaptığı tahribatı pek iyi gösteriyor.

"— Babam balıkçı idi, diyor, ben de kırk senelik balıkçıyım." 11 yaşında balığa başladığına göre, ilk mektebi dördüncü sınıfa kadar okumuş. Kendi takımlarıyla ve babasıyla birlikte balık tutarak hayatlarını kazanmışlar. Bir müddet de başka patronların yanında çalışmış. Et ve Balık Kurumuna gireli 5 ay kadar olmuş. EMİN Reis'in bir hususiyeti de, Boğaza ve Marmaraya bağlı kalmayışında.

"— Mevsimine göre, Karadeniz, Akdenize gider, aylarca balık tutardık, diyor, bu yaşa kadar tutmadığım hiç bir balık kalmadı."

"— Peki Reis, Beykozlu olduğuna göre kalkan balığı üzerine ihtisasın varmı?"

"— Beykozda kalkan tutulmaz."

"— O halde niçin 'Beykozun kalkan', diye satılır?"

“— Sebebinı anlatayım. Eskiden 80 çift kadar alamana ile kalkan tutmağa giderlerdi. Bu alamanalar yaz, kış olmak üzere Beykozda kaldıkları için, yanlış olarak ‘Beykozun kalkan’, diye satılması adet olmuştur. Halbuki, kalkan balığı, Boğazın açıklarında, tutulur. Şimdi bu alamanalar da tarihe karıştı. Zira motörler o kadar elverişli ki, kimse bu eski alamanaların yüzüne bakmıyor. Bugün için motör şarttır. Bey artık sandal devri geçti. Şimdi, Garipçe, Rumeli Feneri, Rumelikavağı, Poyrazdaki motörler iyi kalkancılık yapıyorlar. Sözüml yanlış anlaşılmasın. Hangi balıkçılığı yaparsan yap, motör lâzım. Zamandan kazanmak için, malı çabuk geri getirmek için. Bu motörler balıkçılığı ihya etti. Sade kalkan için değil, gırgırlar için de çok faydalı oldu. Dahası var: motörler sayesinde yeni yeni balıkçılık şekilleri bulundu. Meselâ, palamut çaparcılığı, motör sayesinde oluyor. Sonra, kılıç balığı Akdenizde zıpkınla avlanmaktadır. Yine motör sayesinde, gırgırcılık fevkalâde ileri gitmiştir.

Hangi birini sayayım, eskiden kayıklarla tutulan balık miktarı da az idi. Farzedelim iki kayak var. E buna en çok yüklesen yüklesen 3000 çift yüklibilirdin. Haydi bilemedin 5000 çift. Bugün öyle mi ya? Bir çift kayığın peşine tak dört takayı, doldur doldurabildiğin kadar. Başka kolaylıklar da var: navlun yüklemek için etrafında dolaşan takalar adamın işaretine bakar. Eskiden üç günde gidilen yere şimdi bir kaç saat içinde gidiveriyoruz.”

“— Reis, sence en zevkli balık avcılığı hangisidir?”

“— Olta ile mi yoksa ağlarla mı?”

“— Her ikisi de.”

“— Tabii en zevkli olta balıkçılığı lüferdir. Çaparı ile uskumruculuk da iyidir. 20 taneden 45 taneye kadar iğne taktın mı, sorma işin keyfini. Sonra, palamut yemli de zevklidir. Ağ balıkçılığının en zevklisi çekmeciliktir. Yani, ağlar, kanaldan olmak üzere, iki motörle aşağı doğru çekilir. Böylece balık ağlara vurdurulur. Bu usulle iyi uskumru tutulur. Gırgırcılığın da kendine göre zevki vardır.”

“— Reis, bu sene palamut Adaların arkasında yattı diyorlar aslı var mı?”

“— Evet doğrudur. Bu sene hava sakın olduğundan, uskumru ve istavrit gibi yem de bulduğu için, yattı. Havalar sakın giderse, kışı geçirir. Şayet sertleşecek olursa, İzmit körfezine doğru kayar. Kasımın seksenini bulan balık Akdenize gitmez. Çünkü Karadenize dönüş, eski Martın on beşine doğrudur. Bu sebepten dolayı, gitse gitse, Körfeze doğru gider. O da, hava sürüklerse.”

“— Bazı kimseler at kılından örülen oltaları beğenirler, sen ne dersin?”

“— Kılın kahrını çekmeğe lüzum kalmadı. Şimdiki naylon bedenler, her bakımdan fevkalâdedir. Asıl iş zokada. Bir balıkçının kutsunda, hangi balığı tutacaksa, ona göre, en az on çeşit zoka bulunmalıdır. Meselâ 20 kulağa iş

gören zoka, 30 kulaçta işe yaramaz. Kanal için başka başka ağırlıkta zoka kullanmak lâzım gelir.”

“— Orkinoz balıkçılığı tehlikeli midir?”

“— Usta balıkçı için hiç bir tehlikesi yoktur. İpi, ambara, yani ayak basılan yere çekmemelidir. Yoksa bir sakatlık olabilir. Altı okkalık tezgâh, yani bir parmak kalınlığında manilâ ipi kış üstüne çekmek lâzımdır. Aksi takdirde, ayağa takılır. Hele balık aykırı geliyorsa, sandalı devirmek işten bile değildir. Yardımcı olduğu takdirde, iş çok kolaylaşır. O zaman yardımcı zıpkınlar. Şayet balık, iğneyi karnına kadar yutmuşsa, onu bayıltmak kolaydır. Eğer ağızından takmış ise, bak o zaman uğraştırır. Balık zıpkınlandıktan sonra, başı sandalın baş tarafına gelmek şartıyla, sandalın bordasına baştan ve kuyruktan bağlanarak, sahile çekilir.”

“— Hiç denizde kaza atlattın mı?”

“— Tabii, açık denizde hava patlaması çok tehlikelidir. Ağ atılmamış ise, kaçmak biraz kolaydır. Atılmış ise bile, tutulân balığa bakmadan, tası tarağı topluyarak kaçınaktan başka çare kalmaz. Bir burun arkası filân, işte dedim ya emniyetli bir yere sığınmak lâzım gelir.”

“— Şimdi bizim Kurumda ne yapıyorsunuz?”

“— Beş aydır, Kurumda balıkçı reisi olarak çalışıyorum. Verilen plâna göre, SELİM Reisle bir tane su üstü trolü örüyoruz. Bir aya kadar bitecek. 1300 liraya çıkacağını tahmin ediyoruz. Bununla hamsi, uskumru, sardalya, istavrit tutacağız. İlk denemesini, Karadeniz veya Marmarada yapacağız tabii, havası bilir.”

“— Reis, günün birinde piyango çıksaydı, müstaki'len balıkçılığa başlar mıydın?”

“— Bey artık ihtiyarladım. Balıkçılık demek denizcilik demektir. Denizi olmak için de genç olmak lâzım. Fakat şunu da unutma, bugün balıkçılık demek bol sermaye demektir. Demincek de dedim ya, sandalla balıkçılığın modası çoktan geçti.”

Reis haklı idi. Motör, tekne, av vasıtaları, hepsi bol para ile olacak şeylerdi. Biz sohbeti koyulttuğumuz sırada ortalık kararmağa başlamıştı. Yeni köyden aktarma bir vapur olduğunu öğrendik. Beykoz koyunda, sandallar toplanmağa başlamıştı. Esasen, kahvedeki faaliyet de balığa çıkma zamanı geldiğini anlatıyordu. EMİN Reis'e teşekkür ederek hızlı hızlı yürümeğe başladım. Arkamdan seslendi,

“— Bey, bu akşam kalsaydın da beraber balığa çıksaydık.”

Eski Balıkçılık Âleminde Portreler

RİDVAN TEZEL

Sâldide, bir yalının kabul salonuna alındım. Hane sahibini beklerken, Kavaklardan kopup gelen akıntının yalının rıhtımını aşındırmak için beyhude gayretler sarfetmekte olduğunu farkediyorum. Beyhude, diyorum, çünkü 184 senedir bir türlü aşındıramamış. Salonun mücessem kapılarından biri açıldı. Bir harmaniyeye sarılmış muhterem ve asalet resmeden bir beyefendi odaya girdi. Düşüncelerim biraz evvel, beni yarım asır evveline sürüklemişti. Bu tarihî dekor içinde, bu nuranî yüzlü zati muhteremi hiç de yadırgamadım. Evet, âdeta 50 sene evveline dönmüş gibiyim. Mutad hâl ve hâtırdan sonra,

“— Bey oğlum, diyor, sizi gerek radyo konuşmalarından ve gerek Cumhuriyet münteşir silsilei makalâtınızdan tanırız. Fakat şimdi de sesin ve kalemin sahibi ile tanışmış olduk.” O kadar selis bir lisanla konuşan bu beyefendi ile herhalde çok lezzetli bir sohbet mümkün olacak.

“— Efendim, zatiâlinizi tasdi ettiğimden dolayı özür dilerim. Muharrirlerinden bulunduğum, Balık ve Balıkçılık mecmuası için bir röportaj yapmak maksadiyle huzurunuzda bulunuyorum. Boğaziçi’ndeki balıkçılık âlemleri hakkındaki hâtıralarınızı lütfederseniz, minnettar olacağım.”

Bu anda muhatabımın senelerin zirvelerine basarak, 40 sene evveline gitmekte olduğunu seziyorum. Bu külfetli işi tesri etmek maksadiyle, nazarlarını pencereden dışarı tevcih ediyor. Orada, suların dakikadan dakikaya değişen bir şekilde durmadan hâreler çizdiği yerlerde, âdeta bana nakledeceklerini arıyor gibiler.

“— Ah muhterem beyim, o eski balıkçılık âlemleri ne kadar kutsaldı. O âlemleri şimdi şu anda muhayyelenizde pırıl pırıl yanan bir avizeye teşbih ediyorum. Ondan evvelkilerini görenlerin, bu âlemler için ölü vasfını takdıklarını da sözlerime ilâve etmek isterim. Size şu kadarını söyleyeyim ki, nasıl tarihimizde bir Lâle Devri varsa, bir de Lüfer Devri vardır. İsterseniz bugünkü ziyaretinizi bu Lüfer Devrine hasredelim.”

“— Bendenizi minnettar etmiş olursunuz, efendim. Lûtf buyurun.”

“— Boğazda oturan ekâbir, Lüfer balığına çıkarlardı. Bilmem ki size bu âlemi bütün şaşıyla hikâye edebilecek miyim? Ekseri akşamlar, bazı sultan zadelerin bu ava, (saydı semek) karışıkları görülürdü. Meselâ MAH-

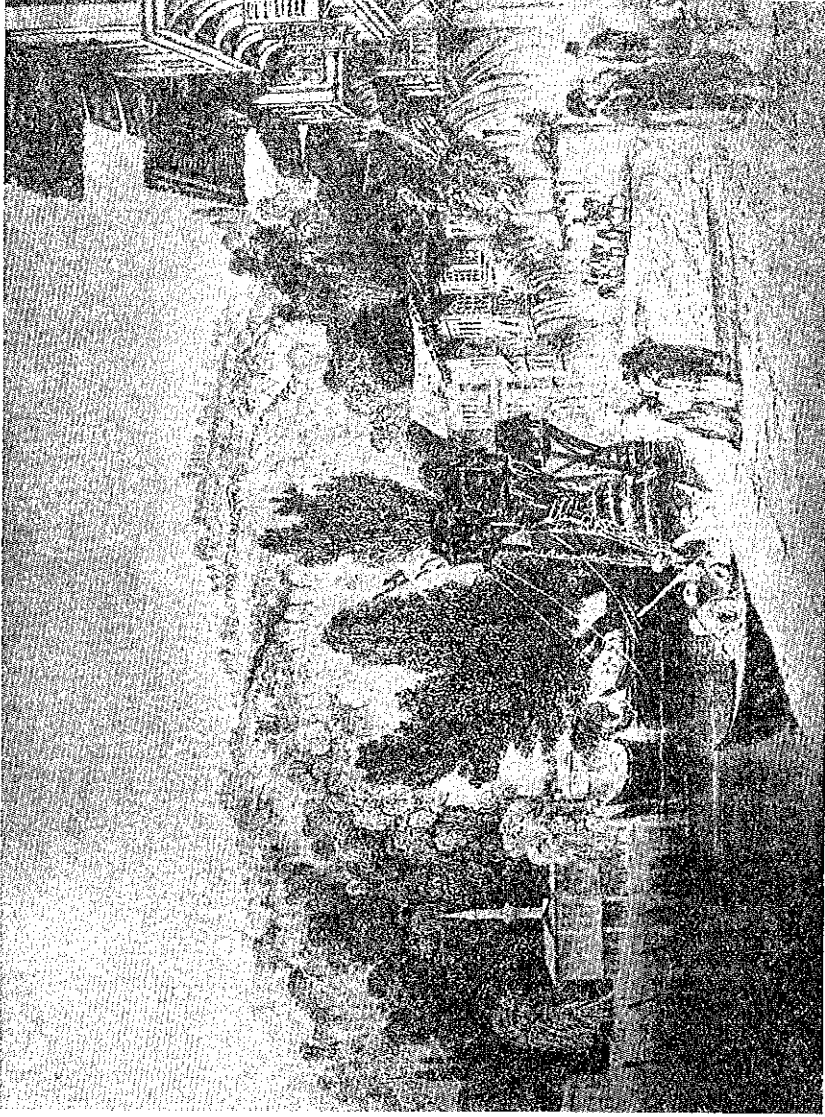
MUT CELÂLETTİN Paşanın oğlu CELÂLETTİN Bey de bu âlemleri karmazdı. Bilhassa çok mühim bir noktayı da tebarüz ettirmeden geçemiyeceğim. Bu âlemlerdeki nezahat, zııafet, nezaket haddi azamiye varmıştı. Bütün bu incelikleri nefsinde cemetmiş bulunan bu balıkçılık âlemine, Lâle Devrine teşbihle, Lüfer Devri diyorum.”

“— Bu balık âlemleri sadece lüfere mi tahsis edilirdi?”

“— Evet, zira lüfer Boğaziçinde olta ile tutulan balıkların en işvelisi ve en kurnazıdır. Hiç bir zaman müptezel olmıyan bu balık, meselâ palamutla mukayese edilemez. Filhakika, palamut tutarken, bir gecede, dört boş sandal yüklemek mümkündür. Halbuki lüfer takdirinde, keyfiyet hiç de böyle değildir. Evet, gelelim o eski âlemlere. Bu âlemler mehtaplı gecelere tesadüf ederse, onun tadına doyum olmazdı. Bu mehtap da, Boğazda oturanların İs tanbula göç etmek üzere bulunduğu bir mevsime isabet ederdi. Yani bilhassa Eylül mehtabı... Bu ayda tutulan lüfere otlak lüferi tâbir edilir. O zaman balık, Boğazın berrak sularında bütün zekâsını kullanarak hareket eder. Bu âleme, sadece bir balıkçılık âlemi, demek pek insafsızlık olur. Zira, Boğaz içinde mehtaplı bir geceye rastlıyan bir balıkçılık âlemi, musikin, şiirin, nüktenin çok ahenkli bir şekilde imtizaç etmesi dolayısıyla, bambaşka bir hususiyet kazanırdı. Molla beyler, Boğazın rutubetine karşı, en mutena kürklerini sırtlarına alırlar, başlarına en nadir şallarını bağlarlardı. Balık tutulurken, sandallar arasında, şiirler teati edilir, zarif nükteler savrulur, bazen, alâti musikiyenin ruhnevaz nağmelerine, davudî bir sesin cevap verdiği olurdu. Zaman zaman, DEDE’lerden, SADULLAH AĞA’lardan besteler geçilir, diğ er sandallardan, sükûnetle, zevkle dinlenirdi. Kanlıca koyundan akseden bu nağmeler, kulaklarda hoş sedâlar hâsıl eder, geceyi daha rengin bir hale sokardı. O kadar gıt çıkmazdı ki, kürekler âdeta, ses çıkarmıyacak bir şekilde denize batar, ne bir ıskarmoz gıcirtısı, ne de bir destur, varda, kabilinden na hoş kelimeler duyulurdu. Bu şiir âleminde, avam ve havas, yani ister molla beyler olsun, ister ekâbir olsun, isterse balıkçı olsun, gecenin sırrı içinde kaybolurdu. Balıkçılar bu âleme iştirak ederler, fakat hicaplarından sesleri çıkmazdı.

Sandaldan sandala yapılan harfendazlıklar da son derece zarif ve müeddep olur, ‘Lâlife lâtif gerektir, fehvasınca, zerafetten bir derece dahî inhiraf etmezdi. Diyorum ya, lüfer tutulurken, en lâtif nağmeler duyulur, buna mehtabın verdiği revnak dolayısıyla tadına doyulmaz bir sefa inzııam ederdi. Hattâ aksi sedanın en bariz duyulduğu yerler tercih edilir, hamlacıya bu mahalde kürek tutması tenbih edilirdi.

Mehtabın zıyasından sefayap olmak istiyenleri bu bedîi zevkten mahrum etmemek maksadıyle, hastalar dahî, lâmba yakmazlar, yaksalar bile, perdelelerini sıkı sıkı kapıyarak, dışarıya ışık sızmasına dikkat ve itina ederlerdi. Dahası var: mehtabın bu sefabahş zıyasına, yabancı bir ışık karıştırmamak

Lütfi Devrinde Bebek koyu ve dalyan

için, sigara ateşlerini bile avuç içinde saklardı. Bu esnada lüfer tutulur, kulak ve gözlerin kendine düşen hisselerini alabilmesi için, hiç kimse başkasını rahatsız etmezdi.”

“— Hanımlar da bu âlemlere iştirak ederler miydi?”

“— Hanımlar sadece mehtap âlemine iştirak ederler, balıkçılık âlemine katılmazlardı.”

“— Ne için efendim?”

“— Kadın mahremiyetinden dolayı iştirak etmezdi. İştirak etse bile, kendi kılığını gizliyerek, az çok erkek silüetinde oturur, varlığından civar sandaldakileri haberdar etmemek maksadiyle, ses çıkarmazlardı. Kahkahasını, sessiz bir tebessümle pegelemesini bilirdi.”

“— Halbuki bendeniz, VASIFI ENDERUNİNİN,

*“Bir tıfla duçar oldu gönül semti Bebekte,
Ol mahı şikâr etmek için saydı semekte.....”*

mısramı hatırlıyarak, bu balıkçılık âlemlerine biraz da gönül işlerinin karıştığını zannedirdim.”

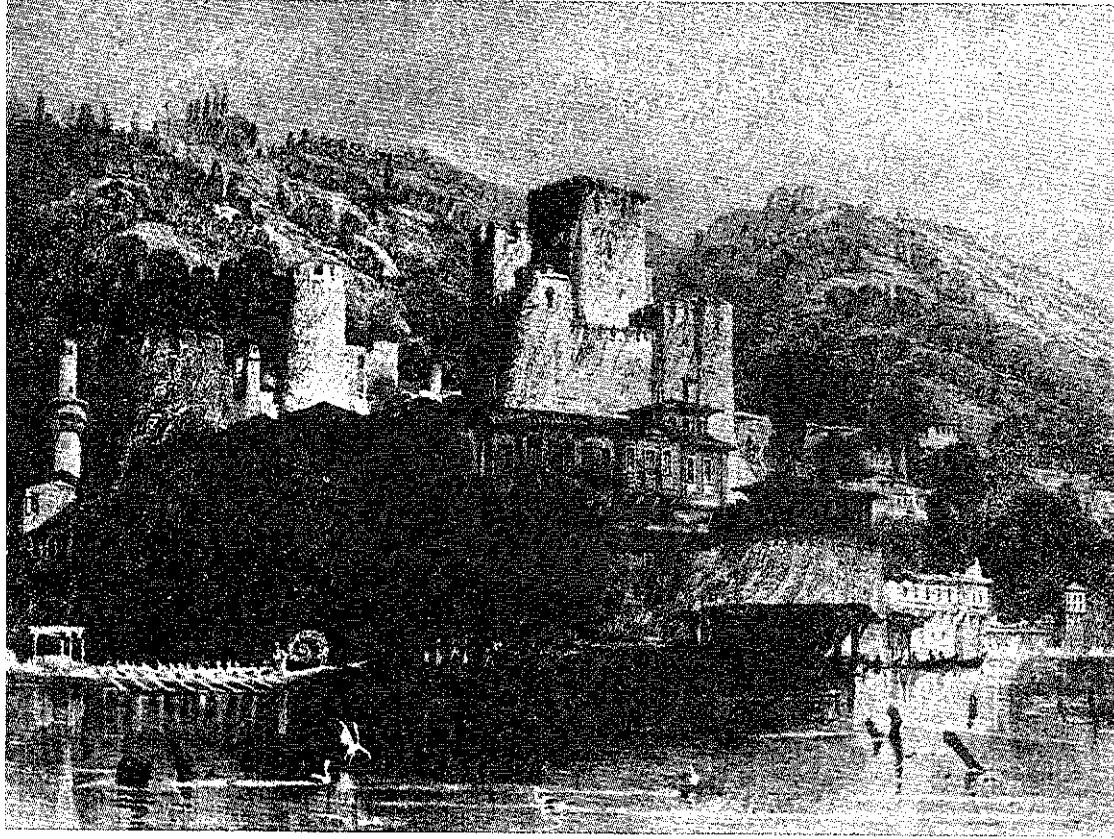
“— Mektap âlemlerinde belki de, son derece nezahat çerçevesinde böyle bir vaka cereyan edebilirdi. Fakat balıkçılık âleminde asla.”

“— Beyefendi, bu âlem kaç kadar devam ederdi?”

“— Gece yarısına kadar. Hattâ balık tutulurken, sandalda yine nezahat çerçevesinde olmak üzere işret edilir, sandala alınmış bulunan ahçılar, mangaları nar gibi yakarlar, balıkları hemen tutulur tutulmaz izgara ederek beyefendilerine ikram ederlerdi. Burada da âdeta anane haline gelmiş bir tabahat terbiyesi vardı. Balıkları yaprağa veya kâğıda sararak izgara ederlerdi. Bunun iki sebebi vardı. Birincisi gaye haline varmış bir nezaket mahsulü idi. Balıkları buram buram tüttürerek civardakileri rahatsız etmemek, fakir fıkarayı imrendirerek onları rencide etmemek. Estetik bakımdan esbabı muciböyle gelince, balığın şekil ve rengi tabiisini bozmamak için. İşte böylece balığın şekli bozulmadan, tabağa aktarılır, etrafına, rendelenmiş soğan ve maydanoz yerleştirilir, limonlar; dilim dilim kesilerek, estetik bakımdan şaheser bir meze, işret âlemine ve ehli sefaya sefa bahşederdi.”

“— Ne gibi oltalar kullanırlardı?”

“— Oltalara da son derece itina edilirdi. VALDE Paşa, ABRAHAM Paşa gibi meraklılar, gümüşten zokalar döktürürlerdi. Mesinaların gayet ince olması şarttı. Sefa erbabı, kullandığı oltaanın her an kopma tehlikesine maruz kalmasını tercih eder, böylece bedîi helecana ilâveten, bu yüzden de bir helecane duyardı. 4 katlı olta kullanmak, cidden kesbi rüsuha eylemiş kimselere mahsus bir zevik idi. Düz büküm ve komana bükümü olmak üzere iki nevi olta kullanırlardı.

Lüfer Devrinin bütün şaşaasına sahne olmuş Anadoluhisarı ve civarını gösterir tarihî bir resim.
(Gravürler, Ord. Prof. Dr. A SÜHEYL ÜNVER koleksiyonundan alınmıştır)

Düz büküm, 4 ve 7 katlı olurdu. 7 kat ihtiva edende, biri 3 diğeri 4 kıl sağa doğru düz olarak bükülür, bu sebepten dolayı düz büküm adını alırdı. Komana olta ise behemehal 6 kattan başlardı. Bunların da ikişer ikişer üç tanesi sağa bükülür, bu bükülen 3 tanesi birleştirilir bu sefer sola bükülürdü. Mantara sarış da bir estetik mevzuu idi. Olta mantara üç defa sağdan çevirdikten sonra üç defa da soldan sarılarak böylece bedenın tamamı sarılmış olurdu. Hele o takım kutuları görülecek şeylerdi. Güve girmesin diye, servi ağacından yapılmış içi mis gibi kokan gözlerine binbir itina ile sarılmış oltalar yerleştirilirdi.”

“— Oltaya yemi hamlacılar mı takardı?”

“— Erbabı keyif, yemini kendi takardı. Çünkü lüfer çok kurnaz olduğu için, nazlı olarak yeme geldiği sıralarda, yem fevkalâde bir maharet ve bilgi ile takılmazsa, balık tutmak hususundaki muvaffakiyet de o nisbette azalır. Bu bakımdan, beyefendiler, hamlacıya yem takdırmazlardı. Diğer taraftan hamlacılar, fazla balık tutan beyefendilerinin, fazla bahşış itasiyle taltif edeceklerini bildikleri için, çok itinalı bir şekilde kürek tutarlardı. Şimdi bu âlemlerden maalesef eser kalmadı.”

Muhterem muhatabım, bir ara susmuştu. Kanlıca koyuna sabit nazarlarla bakıyordu. Kısa bir zaman için ikimiz de sustuk. Karşıda Bebek koyunda yüze yakın sandaldaki lüks lâmbaları, bir iki mizrak boyu yükselmiş aya nisbetle ne kadar sönük kalıyor. Muhterem muhatabım,

“— Eskiden yahudiler, diyor, kandil kullanarak balık tutarlardı. Bunu ilk defa olarak Haliçli balıkçılar keşfetmişlerdi. Lüks lâmbaları son zamanlarda kullanılmaya başladı.”

Saat bir hayli ilerlemişti. Vapuru kaçırmamak için müsaade rica ettim. Bu sohbeti telezzüz üç saat sürmüştü. Teşekkür edip yalıdan iskeleye giderken, şu ilerde cereyan etmiş olan o balıkçılık âlemlerini tahayyül ediyordum. Mehtap yine o mehtap, lüferler yine aynı lüferler. Fakat o âlemler artık tarihe karışmış...

Denizlerde Balık Çiftlikleri

Küçük balıkçı gemisi Kuzey Denizinde Hamburg limanı yakınlarında demir atmış bulunuyordu. Geminin civarında ve birbirinden takriben 30 metre aralıkla denize iki şamandıra atılmıştı. Her şamandıranın altında ve suyun içinde gemiye kablolarla bağlı birer madenî levha raptedilmişti. Bu levhalar bir elektrik devresinin iki kutbunu teşkil etmekte idiler.

Vapurun güvertesinde iki gemici televizyon aletine benziyen bir cihazın önünde oturuyorlardı. Zaman zaman iki levha arasında bir balığın geçtiğine delâlet eden ufak bir gölge cihazın adesesı üzerinde tecessüm ediyordu.

Bu adese zamanımızın modern balıkçılık gemilerinin hepsinde bulunan *echo-sounder*'in bir parçası idi.

Birdenbire adesenin üzerinde bir sürü gölgeler peydah oldu. Bunlar bir balık sürüsü idi. Gemicilerden biri bir düğmeye dokundu, derin bir uğultu duyuldu. Suyun içinde bir kutuptan diğer kutba elektrik cereyanı geçmiye başlamıştı.

Bir an için balıklar suyun içinde delirmişcesine ve bir daire halinde yüzmeye başladılar. Bundan sonra hepsi birden, arkasında bir ağ gerili bulunan levhaya doğru yüzmeye başladılar. Bunları oraya âdeta bir mıknatıs çekiyordu. Çok geçmeden binlercesi ağa takılmışlardı.

Bu Dr. KONRAD KREUTZER isminde bir Alman âliminin yapmakta olduğu bir tecrübe idi.

**

Şayet bu tecrübelerin ticarî balıkçılığa tatbiki mümkün olursa, dünya balıkçılığında bir ihtilâl olacaktır.

Bu tecrübenin prensibi gayet basittir. Müsbet ve menfi kutuplar arasında akan bir elektrik cereyanının sahasında yüzen bir balık, müspet kutpa doğru yüzmeğe mecburiyetindedir ve cereyanın kuvveti muayyen bir tempo ile azaltılıp çoğaltıldığı zaman balığın kuyruk adaleleri inbisat ve takallûs ederek balığı kutpa doğru ilerletmektedir.

Muayyen bir voltaj balığı hareket ettirdiği halde daha yüksek bir voltaj balığı sersemletiyor ve çok yüksek bir voltaj ise balığı öldürüyor.

Ağa doğru sevkedilen balıkların cesametini de kontrol etmek mümkündür. Balığın cesameti arttıkça cereyana karşı hassasiyeti arttığından, balığın boyu büyüdükçe onu harekete getirmek için daha az cereyana lüzum vardır. Böylece bir sürü içinde büyük balıkları ağın içine sürmek ve küçükleri serbest bırakmak mümkün olmaktadır.

Şimdiye kadar tatlısuda yapılmış bulunan tecrübelerden daha iyi neticeler elde edilmiş bulunmaktadır. Zira tatlısu, tuzlusuya nispetle daha az elektrik cereyanına lüzum göstermektedir. Bu şekilde balıkçılık, Amerikada göl ve nehirlerde tatbik edilmektedir ve istikbâl için geniş imkânlar vadetmektedir.

Meselâ bir gölde mevcut muayyen bir cins balığı yoketmek ve diğerlerini muhafaza etmek istiyorsanız bu elektrik cereyanı vasıtasıyla bütün balıkları avlamak ve muhafaza etmek, istediğiniz balıkları tekrar göle atmak mümkün olabilecektir.

Yine bu usul sayesinde, Som balığını nehirde yukarı doğru çıkartarak yumurtalarını da döktürmek mümkündür. Bu çıkış esnasında elektrik cereyanı, bunları santral türbinlerinin ağızlarından v.s. tehlikeli yerlerden uzaklaştıracak ve salimen yumurtlayabilecekleri yerlere götürebilecektir. Aynı zamanda balıkların yumurtladıkları sahalarda bulunan ve yumurtadan çıkan ufak balıkları yiyen muzır balıkları da temizleyebilecektir.

Şayet elektrik cereyanı ile balık avlama metodu, açık denizlerde, balık avcılığına geniş ölçüde tatbik edilebilirse, sayanı hayret imkânlar elde edilmiş olacaktır. Balıkçılık eksperleri bu sayede büyük ringa, uskumru, morina balık sürülerini, plânktonun bol olduğu yerlere sevketmenin ve onları buralarda elektrik cereyanları arasında muhafaza ederek, istenilen zamanda avlamanın mümkün olabileceğini tahmin ediyorlar. Âdeta mer'alarda beslenen bir canlı hayvan sürüsü gibi.

İnsanlar karada gıdalarını istihsal hususunda üç devre geçirmiş bulunuyorlar: avcılık, çobanlık, ve ziraat!

Mağaralarda yaşayan insanlar, bulabildikleri ve öldürebildikleri hayvanlar ile geçinmekte idiler. Sonra göçebe oldular. Sürülerini ot mevcut olan yerlere götürdüler. Daha sonra çiftçilikle işgal etmiye başladılar. Hayvanları ahırlara, mer'alara koydular ve onları besliyecek gıda yetiştirmeye başladılar.

Kürrei arzın mesabayı sathiyesinin 3/4 üne balığ olan ve karaya nisbeten daha çok gıda menabii ihtiva eden denizde ise, hâlâ mağaralarda yaşayan insanlar devrindeyiz. Halbuki tatlısularda balık ziraatı yeni bir şey değildir. Çinin ve Güney Asyanın sun'î balık havuzlarında senede yarım milyon ton balık istihsal edilmektedir. Bu da dönüm başına 400 libre (yani takriben 180 kilo) gıda maddesi demektir.

Avrupada da sazan balığının yetiştirildiği bu gibi sun'î havuzlar mevcuttur. Son senelerde Amerikada bu şekilde sun'î havuzlarda balık yetiştirilmeye başlanmıştır. Balık müstahsilleri bu havuzlara tabii ve sun'î gübre atılmaktadır. Bu sayede havuzlarda zengin bir nebatî hayat meydana gelmektedir. Havuzlara evvelâ bu nebatları yiyen balıklar konmakta, sonra da kefal gibi diğer balıkları yiyen balıklar atılmaktadır.

Bazı müstahsiller (Şimdi Amerikada balık zürraları diye bir tâbir yara-

tılmıştır) bir dönüm havuzdan, 1 dönüm tarladan fazla irad elde etmekte olduklarını ifade etmektedirler.

Avlanan balıkların takriben 1/5'i tatlısularda avlanmaktadır. Fakat denizlerde bulunan balık mevcuduna nazaran tatlısu balıklarının miktarı lâzey mesabesindedir. Geçenlerde bir İngiliz kaptanı, 4 mil uzunluğunda, 2 mil genişliğinde kesif bir ringa balığı sürüsüne tesadüf etmiş olduğunu bildirmiştir. Senede ortalama bir hesapla 50.000.000.000 adet ringa balığı tutulmasına rağmen, görünüşe göre bu balıkların mevcudu daima artmaktadır. Uskumru da süratle çoğalan bir balık cinsidir. 20 mil uzunluğunda ve yarım mil genişliğinde bir sürüye tesadüf edilmiştir.

Umumiyetle denizin sathına yakın yerlerde yaşayan ringa ve uskumru balıklarının mevcudu hakkında bir fikir edinmek mümkündür fakat daha derin sularda yaşayan balıkların mevcudunu ancak elektrik cereyanları ile tahmin etmek kabildir. Zamanımızda bütün modern balıkçı gemilerinde echo-sounder aletleri mevcuttur.

Balık sürüleri bu alet sayesinde tesbit edilmekte ve balıkçı gemisi kaptanı, balıkları bu aletle görmeden, ağlarını atmamaktadır. Bu şekilde boşa ağ atma zahmeti de önlenmiş olur.

İkinci Dünya Savaşı esnasında bazı Amerikalı âlimler Kaliforniya sahili imtidadınca echo-sounder aletleriyle bazı tecrübeler yapmışlar, bu tecrübeler esnasında 3000 mil murabbai bir sahada süratle hareket eden ve kesif tabakalar halinde bazı cisimlere tesadüf etmişlerdir. Bundan sonra Pearl Harbor'dan kutuplara kadar uzanan aynı kesafette başka tabakalar da görmüşlerdir. Dünyanın derin okyanuslarında seyahat eden bu gibi tabakalar da tesbit edilmiştir. Fakat bunların ne oldukları hâlen belli değildir. Bir nazariyeye göre bunlar balıktır. Diğer bir nazariyeye göre çok makbul bir gıda maddesi olan ah-tapottur. Bunlar ne olursa olsun, şayet yenebilir madde iseler, dünya nüfusunu bir kaç defa doyuracak vüs'attedir.

Denizler hakkında bilgilerimiz arttıkça, oradaki hayvanî hayatın ne kadar mebzul olduğunu anlamak mümkün olacaktır. Malûm olan 16 bin cins balıktan ancak 200'ü insanlar tarafından avlanıp yenmektedir. Ticarî ehemmiyeti haiz olan ancak 7 cins balık vardır. Bunlar ringa, morina, uskumru, som, orkins ve yassı balıklardır (Pisi, kalkan, dil ve son zamanlarda barbunyadır).

Senede insanların istihlâki için 25.000.000 ton balık tutulmaktadır. Fakat buna rağmen dünya nüfusunun yarısının karni açtır. Şayet herkesi adamakıllı doyurmamız icabederse, gıdamızın bir kısmını denizden almamız lâzımdır. Dünyanın aç olan kısmının, balık gibi yüksek proteinli maddelere ihtiyacı vardır.

Dünyanın deniz menabiini inkişaf ettirmek husundaki ilk ciddî adımları Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı atmıştır. Bütün denizlerin bir balıkçılık haritasını tersim etmekte bulunan bu teşkilât sayesinde

de, dünyanın zengin balıkçılık sahaları tesbit edilmiş olacaktır. Bazı en zengin balıkçılık sahaları, hayat seviyesi en düşük olan memleketlerin sahilleri civarında bulunmaktadır.

F.A.O. bu gibi sahaları inkişaf ettirmeye çalışmaktadır.

Şayet Hindistan, Japonyanın yarısı kadar balıkçılık sanayiini ilerletebilirse, bu memleket artık açlık yüzü görmez. İnsanlara yapılacak en iyi yardım, dan biri onlara balık tutmasını öğretmek ve iyi balıkçılık malzemesinin temininde yardım etmektir. Yalnız geri memleketlerin balıkçılığı öğrenmeye ihtiyaçları yoktur, balıkçılık hususunda ilerde olduklarını iddia eden bazı memleketlerde üe hâlâ vaziyet pek iptidaidir.

Öğle bir gün gelmelidir ki, büyük balık sürüleri yumurtlama zamanından itibaren ta avlandıkları zamana kadar balıkların kontrolu altında bulundurulmalıdırlar.

Kürrei arz üzerinde yaşadığı binlerce senedenberi karnı esaslı bir şekil de doymamış bulunan insanoğlu, ilerde denizin tükenmez nimetlerinden istifade ederek açlığını tatmin edebilecektir.

Science News Letter mecmuasından F.P. tarafından tercüme edilmiştir.

H A M S İ M E V S İ M İ M Ü N A S E B E T İ Y L E

Şair HAMAMİZADE İHSAN'a:

“— Üstad, hamsinin yenme mevsim ves zamanı var mıdır?”

diye sormuşlar.

Gülmüş ve şöyle cevap vermiş:

“— Hamsi, Perşembe, Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba günleri sabah, öğle, akşam yenildiği takdirde çok faydalıdır. Bugünlerin haricinde zinhar yenilmemelidir, zira çok zararlıdır.”

★ ★

Bir sohbet meclisinde, hamsinin 42 türlü yemeğini bildiğinden demvuran bir zata sormuşlar,

“— Ne olur, bunları sayar mısınız?”

“Evvelâ hoşafı olur.” deyince; mecliste bulunanlar, hep bir ağızdan

“— Yeter!” diye zâtı muhteremi susturmuşlar.

[illegible]

SENE : 1954
AY : Aralık
HAFTA: IV.

İstanbul Balıkhanesi
Günlük Balık Satış Fıatları

Cinsi	25	26	27	28	29	30	31	Vasatı
Torik	—	—	—	—	—	—	800	800
Palamut	125	55	65	50	50	50	60	65
Barbunya	—	—	1400	1300	130	1150	1200	1270
Tekir	550	625	550	550	550	500	400	532,1
Kefal	275	325	375	350	275	250	200	292,8
Sardalya	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolyos	—	—	—	175	—	100	100	125
Levrek	800	950	800	1000	1000	1000	750	900
Mercan	450	500	550	500	350	450	350	450
Gelincik	—	600	450	500	500	500	400	491,6
Sinarit	450	500	550	500	350	450	350	450
Kılıç	—	—	750	750	625	750	750	725
Kalkan	—	500	400	300	—	400	425	405
Uskumru	175	—	175	—	270	110	—	182,5
İstavrit	110	30	75	75	75	65	75	72,1
Lüfer	225	175	250	225	225	175	250	217,8
Çinakop	100	105	105	135	150	105	105	115
Hamsi	—	—	—	—	—	—	—	—
Pisi	650	650	—	650	650	650	425	612,5
T. Levreği	—	—	—	—	—	—	—	—
Kırlangıç	—	—	—	—	—	—	—	—
İzmarit	—	—	—	—	—	—	—	—
Yayın	—	—	—	—	—	—	—	—
Dil	—	—	—	—	—	—	—	—

SENE : 1954

AY : Aralık

İstanbul Balıkhanesi
Haftalık Balık Satış Fiyat Vasatileri

H a f t a l a r						
Cinsi	I.	II.	III.	IV.	Aylık Vasatî	Düşünceler
Torik	960	783,3	600	800	785,8	
Palamut	114,2	91,8	70	65	85,2	
Barbunya	1142,8	1050	1275	1270	1184,4	
Tekir	528,5	446,4	500	532,1	501,7	
Kefal	187,1	180	246,7	292,8	226,6	
Sardalya	75	—	—	—	75	
Kolyos	127,3	70	—	125	107,4	
Levrek	500	462,5	678,1	900	660	
Mercan	337,5	339,4	387,5	450	378,6	
Gelincik	521,4	389,2	510	491,6	478	
Sinarit	342,8	428,1	368,7	450	399,8	
Kılıç	925	840	679,1	725	792,2	
Kalkan	387,5	176	250	405	304,6	
Uskumru	120	95	144,1	182,5	135,4	
İstavrit	59,1	76,8	62,8	72,1	67,7	
Lüfer	209,1	168,5	240,6	217,8	209	
Çinakop	134,8	105,7	112,5	115	117	
Hamsi	—	—	—	—	—	
Pisi	650	662,5	618,5	612,5	635,8	
T. Levreği	—	—	—	—	—	
Kırlangıç	—	—	—	—	—	
İzmarit	—	—	—	—	—	
Yayın	—	—	—	—	—	
Dil	—	—	—	—	—	

BALIK ve BALIKÇILIK

(FISH AND FISHERY)

A monthly publication of the Et ve Balık Kurumu

Vol III. No. I	JANUARY 1955	Kat 5, Yeni Valde Han Sirkeci, İstanbul Zeyat Krom, Editor.
----------------	--------------	---

The Balık ve Balıkçılık is now starting on its second year. This second volume was we hope an improvement on the first, in that it made an effort to cover all the complex problems in the field of fisheries, fully realizing that the solution to these, lies in the angle of approach, which is not always entirely biological.

It is clear that we have as yet a long way to go, before this magazine becomes a bona fide trade journal. We are handicapped by the fact that although there exist Turkish scientific publications covering the fields of oceanography, hydrobiology or fishery economy, our magazine is the only popular publication in Turkish that has taken upon itself to diffuse information on all these different subjects. Therefore, stress on any particular field or fields within the realm of fishery, with a view towards specialization, is at the present time out of question.

We will continue our English section and we hope that future issues will receive contributions from abroad, specially in matters relating to new fishing gear and equipment.

On the other hand we will be happy to answer in our columns any inquiries concerning Turkish fish and fishing, as far as the information can be supplied.

We sincerely hope that the New Year will bring happiness and prosperity to all our readers.

Good fishing to all.

The Editor.

NEWS IN BRIEF

The bonito season has closed with 8089 tons caught by the Istanbul fishermen. The catch for the whole of 1954 amounts to 9029 tons.

Mr. J. B. EINARSSON ARRIVES

★ Mr. JON BENJAMIN EINARSSON, Icelandic fishing master and F.A.O. fishery engineer has arrived to Turkey with a view to training Turkish fishermen in the handling of the new gear now on board the new Et ve Balık Kurumu purse-seiners. Mr. EINARSSON's boat will work this winter in close cooperation with the R/S Arar. Mr. DOĞAN İYİGÜNGÖR of E.B.K. was appointed his counterpart. Mr. İYİGÜNGÖR was trained in Sweden.

★ The R/S Arar will make its second voyage to the Black Sea at the end of this month. The usual routine stations will be made.

REPORT ON THE CRUISE OF THE R/S ARAR IN THE SEA OF MARMORA

A full report on the cruise of the R/S Arar in the Marmora has now been completed. This is the second of a series which will shortly be published officially by the New Fishery Research Center of E. B. K. The report contains as additional material a study of the correlations of the observations made with the periodic landings of *Sarda sarda* and will be of interest in so far that it will be the first study in correlation between catches and hydrological data for the Sea of Marmora.

Prof. KOSSWIG LEAVES

Prof. CURT KOSSWIG, Ordinarius Professor of Zoology of the University of Istanbul, Director of the Zoological Institute and the Institute of Hydrobiology Chief of the Marine Laboratories of the Faculty of Science, University of Istanbul, has left for Germany on the termination of his contract in Turkey. Although we understand that he has a standing offer to join the staff of University of Hamburg, rumor has it that the Senato of the University hope to have the professor back in Turkey before the next year. Dr. CURT KOSSWIG has been very active on almost all fields of Zoology in Turkey during the past sixteen years since he first came to Turkey from the University of Brunswick. Although his main field lay in the realm of genetics his contributions to ornithology and ichthyology while in this country cannot be ignored,

He was the founder of the Bird Sanctuary at Manyas, in the Marmora basin, which he wanted and succeeded in turning into a small National Park. Not his least effort was the Marine Laboratory to which later was added the Institute of Hydrobiology at Baltaliman, an Institute that has been the pioneer of fishery research in Turkey. We wish Dr. KOSSWIG every success in his new job, although we have a feeling that he will be with us again before long. Somehow it is difficult to imagine him being quite happy away from this country and the University of Istanbul.

NOW THAT THE ANCHOVY IS IN SEASON.

The anchovy to the northern coast of Turkey is what the herring is to Norway that is, pretty nearly every thing. The laborious populations living on the southern coast of the Black Sea are famous for their ingenuity in finding different uses for the anchovy or *hamsi* as they call it, in their daily diet.

Someone traveling in Eastern Turkey one day crossed some rugged mountains and found himself in a Black Sea shore village. Not having much to do he sat at the local coffe house, and it being the season, he politely enquired how the fishing was going.

Incidentally, he added, "I am told that you Black Sea boys know how to prepare a hamsi dish in more ways than one. But how many ways do you actually know?"

"Well", said an elder pensively rubbing the white stubble on his chin, "we know 42 ways, we do, first, make a sort of compote with it."

"You mean sweet?"

"Oh, yes. Sweet."

"Enough", replied the traveller, "say no more. There is no need. I can imagine all the other ways."

Balıkhanede bir gün

Aralık ayının ilk yarısı da, geçen ay olduğu gibi hümmalı bir faaliyet içinde geçmiştir. Resimlerimiz, Balıkthane müdürü Şemseddin Altuğ, Nihad Araz, Necib Akyol'u bir ceddeli tetkik ederlerken, boşalmak üzere

bulunan takaları, mezad edilecek olan balıkların tartılışını ve mezadu ait safhaları, satacağı balıkların hasılatını hesabeden genç bir balıkçıyı, sevk içinde «— Şu kuzuya bak baba...» diye nâralanan balıkçılarından bir kısmını göstermektedir.

ERCAN MATBAASI
İSTANBUL — 1955

Fiatı 50 Kır.